

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 28 lutego 2025 r.

Pozycja 103

POSTANOWIENIE

z dnia 21 listopada 2024 r.

Sygn. akt Ts 152/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bogdan Święczkowski – przewodniczący
Bartłomiej Sochański – sprawozdawca
Zbigniew Jędrzejewski,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 20 grudnia 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej [...] z siedzibą w W.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnąć zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 13 października 2020 r. (data nadania), [...] z siedzibą w W. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła o zbadanie zgodności: 1) art. 112 § 1-3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 255) „w brzmieniu obowiązującym po nowelizacji na skutek wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 45), tj. od dnia 9 kwietnia 2010 r. (...) w zakresie, w jakim: a) wyłącza kontrolę instancyjną postanowienia wydanego na podstawie art. 112 § 3 [ustawy o kosztach sądowych], b) różnicuje położenie osoby, która złożyła wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i osoby, która nie skorzystała z prawa ubiegania się o [to] zwolnienie (...), c) uniemożliwia stronie i jej pełnomocnikowi reakcję na dokonanie zwrotu pozwu na tej podstawie albowiem bieg terminu rozpoczyna się od dnia doręczenia postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych wobec czego w chwili powzięcia wiadomości o odrzuceniu środka zaskarżenia postawiona jest przed faktem upływu terminu do wniesienia opłaty sądowej (...) co prowadzi do wyłączenia kontroli instancyjnej postanowienia o zwrocie pozwu i różnicuje położenie prawne osób, które skorzystały z prawa do ubiegania się o zwolnienie od [tych] kosztów i osób, które z niego nie skorzystały a także możliwość wniesienia brakującej opłaty stanowi uprawnienie pozorne, d) nie zawiera (wprost lub przez stosowne odwołanie się do innego przepisu) klauzuli wskazującej na to, że może on stanowić podstawę zwrotu

pozwu, w szczególności nie zawiera nawet zwrotu «zwrot pozwu» lub bliskoznacznego, a tym samym tak zredagowany przepis nie powinien stanowić samodzielnej – innej niż art. 130² § 1 [ustawy – Kodeks postępowania cywilnego], gdzie wprost mowa jest o zwrocie pozwu – podstawy dokonania takiego rozstrzygnięcia, e) nie wskazuje (wprost lub przez stosowne odwołanie się do innego przepisu) w jaki sposób dokonać należy na podstawie tego przepisu zwrotu pozwu, tj. jaka prawna forma działania jest w rozważanym przypadku adekwatna (postanowienie sądu czy zarządzenie przewodniczącego) wobec czego postanowienie wydane z powołaniem się na art. 112 § 3 ustawy o kosztach sądowych wydane jest bez podstawy prawnej, f) wyłącza zastosowanie instytucji postępowania naprawczego, o której mowa w art. 130² § 2 [ustawy – Kodeks postępowania cywilnego], pomimo braku stosownej klauzuli w całym przepisie, g) nie określa (wprost lub przez stosowne odwołanie się do innego przepisu) sankcji związanej z upływem terminu od wniesienia opłaty; h) obarczony jest brakiem suspensywności”; 2) art. 394 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego „w brzmieniu obowiązującym po nowelizacji na skutek wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469), tj. od dnia 7 listopada 2019 r., (...) w zakresie, w jakim: a) uzależnia skuteczność wniesienia środka zaskarżenia od wcześniejszego otrzymania jego pisemnego uzasadnienia, b) stwarza dodatkową barierę fiskalną i proceduralną prowadzącą do wydłużenia czasu trwania postępowania cywilnego, c) prowadzi do czasochłonnego powielenia czynności sądu, który najpierw sporządza zasadnicze motywy rozstrzygnięcia, a następnie uzasadnienie tego rozstrzygnięcia, d) odbiera stronie postępowania cywilnego prawo wyboru między oparciem środka zaskarżenia wyłącznie o zasadnicze powody rozstrzygnięcia przy możliwości oszczędności czasu a oparciem środka zaskarżenia o ewentualne dodatkowe motywy ujawnione przez sąd *a quo* w treści uzasadnienia licząc się z wydłużeniem czasu trwania postępowania”; 3) art. 112 § 1-3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych „w brzmieniu obowiązującym po nowelizacji na skutek wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 45), tj. od dnia 9 kwietnia 2010 r., i art. 394 § 2 [ustawy – Kodeks postępowania cywilnego] w brzmieniu obowiązującym po nowelizacji na skutek wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469), tj. od dnia 7 listopada 2019 r., (...) w zakresie, w jakim tworzą dwa niezależne od siebie reżimy prawne statuujące różne regulacje i różne sposoby postępowania wobec osób znajdujących się w takim samym położeniu faktycznym”, z art. 2, art. 7, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 45 ust. 1 i 2, art. 78, art. 176 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Postanowieniem z 20 grudnia 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 4 stycznia 2024 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej z uwagi na nieusunięcie jej braków formalnych oraz niewskazanie sposobu, w jaki przysługujące skarżącej konstytucyjne wolności lub prawa – wynikające z przywołanych we wniesionej skardze wzorców kontroli – zostały naruszone przez każdy z zaskarżonych przepisów.

W zażaleniu z 11 stycznia 2024 r. (data nadania) na powyższe postanowienie skarżąca zarzuciła obrazę: 1) art. 36 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) i art. 233 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, ze zm.; dalej: k.p.c.) przez mylne przyjęcie, że skarżąca nie udokumentowała daty doręczenia jej orzeczenia ostatecznego, zgodnie z zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 2020 r., a jedynie wskazała, że dokument poświadczający odbiór tego orzeczenia znajduje się w aktach sprawy Sądu Okręgowego w W. (dalej: Sąd

Okręgowy) o sygn. [...], zaś wgląd do nich jest utrudniony z racji na restrykcje związane ze stanem pandemii; 2) art. 53 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 36 u.o.t.p.TK i art. 248 § 1, art. 250 § 1 i art. 233 § 1 k.p.c. przez nieprawidłowe zastosowanie i niewłaściwą wykładnię mające postać: a) niewykonania wniosku dowodowego mającego na celu przedstawienie Trybunałowi niedostępnego dla skarżącej dokumentu, b) takiej interpretacji wskazanych wyżej przepisów, że wskazany wyżej wniosek dowodowy nie czyni zadość wykazaniu (udokumentowaniu) terminu doręczenia skarżącej zarządzenia Przewodniczącego XX Wydziału Gospodarczego w Sądzie Okręgowym z 16 czerwca 2020 r., wydanego w sprawie o sygn. akt [...] (dalej: zarządzenie z 16 czerwca 2020 r.). Wniosła o: 1) zmianę zaskarżonego postanowienia w całości przez jego uchylenie i orzeczenie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu; 2) dołączenie do akt postępowania akt Sądu Okręgowego prowadzonych w sprawie o sygn. [...] oraz dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu ze znajdującego się w nich zwrotnego poświadczenia odbioru listu poleconego zawierającego zarządzenie z 16 czerwca 2020 r., celem wykazania faktu doręczenia go skarżącej 13 lipca 2020 r. lub o zobowiązanie Sądu Okręgowego (XX Wydział Gospodarczy) do przedstawienia odpisu tegoż zwrotnego poświadczenia odbioru, gdyż jest to jedyne źródło dowodowe, za pomocą którego możliwe jest wykazanie doręczenia przesyłki; 3) dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z wydruku przedstawiającego wiadomość e-mail przesłaną do Sądu Okręgowego wraz z odpowiedzią, celem wykazania niemożności wykonania wezwania Prezesa Trybunału Konstytucyjnego inaczej aniżeli przez wniosek dowodowy zawarty w punkcie 4 pisma procesowego skarżącej z 30 grudnia 2020 r. (tożsamy z wnioskiem zawartym w punkcie 3 zażalenia), a także celem wykazania okoliczności i terminu doręczenia orzeczenia ostatecznego; 4) zobowiązanie kierującego Wydziałem XX Sądu Okręgowego do przedstawienia informacji na temat tego, czy akta tego sądu o sygn. [...] były dostępne do wglądu w dniach od 8 do 11 stycznia 2024 r., celem wykazania faktu niedostępności dla skarżącej akt i znajdującego się w nich dowodu doręczenia zarządzenia z dnia 16 czerwca 2020 r., uniemożliwiającego przedstawienie Trybunałowi tego dokumentu z zażaleniem.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że kwestionowane postanowienie jest prawidłowe, a argumenty przytoczone w zażaleniu nie podważają ustaleń przedstawionych w tym orzeczeniu.

2.1. Rozpatrywana skarga konstytucyjna została uznana przez Trybunał Konstytucyjny za niespełniającą m.in. przesłanki przewidzianej w art. 53 ust. 1 pkt 5 u.o.t.p.TK z uwagi na fakt, że nie przedłożono wraz z nią dokumentu, z którego jednoznacznie wynika data doręczenia skarżącej rozstrzygnięcia, w którym orzeczono ostatecznie o jej wolnościach lub prawach albo obowiązkach określonych w Konstytucji. W treści wezwania z 2 grudnia 2020 r. do usunięcia tego braku skarżąca została pouczone, że nieusunięcie go w wyznaczonym terminie wywoła negatywne skutki procesowe.

Mimo wezwania, skarżąca nie przedstawiła dokumentu potwierdzającego datę doręczenia orzeczenia, w związku z którym wniosła skargę do Trybunału. Ograniczyła się do zgłoszenia wniosku „o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu ze zwrotnego poświadczenia odbioru listu poleconego zawierającego zarządzenie przewodniczącego z dnia 16 czerwca 2020 roku sygn. akt [...], celem wykazania faktu doręczenia go [skarżącej] dnia 13 lipca 2020 roku” (s. 2 pisma z 31 grudnia 2020 r.), po uprzednim uzyskaniu przez Trybunał tego dokumentu w drodze czynności urzędowych. Trybunał wskazuje, że zgłoszenie tego rodzaju wniosku nie czyni zadość wymogowi, o którym mowa w art. 53 ust. 1 pkt 5 u.o.t.p.TK. Podejmowanie przez Trybunał z urzędu działań wpływających na wynik wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej, sporządzonej i wniesionej przez pełnomocnika profesjonalnego, jest dopuszczalne jedynie wyjątkowo i nie ma na celu wyręczenia uczestników postępowania w zakresie obowiązków ciążących na nich z mocy ustawy. To skarżąca, jako podmiot inicjujący postępowanie przed Trybunałem, powinna być zainteresowana wynikiem tego postępowania i aktywnie w nim uczestniczyć, zwłaszcza gdy – jak w sprawie niniejszej – została pouczone, że brak jej należytej aktywności na etapie wstępnej analizy skargi przez Trybunał będzie rzutował negatywnie na dopuszczalność rozpoznania jej w postępowaniu merytorycznym.

Trybunał zauważa ponadto, że skarżąca nie uprawdopodobniła, by między doręczeniem jej odpisu zarządzenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego (24 grudnia 2020 r.) a upływem terminu jego wykonania (31 grudnia 2020 r.) nie mogła – z przyczyn obiektywnych – wykonać czynności polegającej na udokumentowaniu daty, o której mowa w wezwaniu. W rozpatrywanej sprawie nie zachodzą okoliczności potwierdzające tezę skarżącej, że wykonanie zobowiązania we wskazanym terminie nie było możliwe „z racji na panujący stan epidemii” (s. 2 pisma z 31 grudnia 2020 r.; argument ponowiony przez skarżącą w zażaleniu). Trybunał wskazuje, że stan epidemii spowodowany zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 i związane z nim obostrzenia nie mogą same w sobie usprawiedliwiać niewykonania przez skarżącą w czasie ich występowania czynności, do których została ona zobowiązana w postępowaniu przed Trybunałem.

Trybunał wskazuje również, że z żadnego z przedłożonych przez skarżącą do akt dokumentów nie wynika, by między 24 a 31 grudnia 2020 r. utrudniono jej dostęp do akt sądowych, w których znajdowało się zwrotne potwierdzenie odbioru orzeczenia, w związku z którym wystąpiła ze skargą konstytucyjną, albo by odmówiono jej tego dostępu. Z korespondencji mailowej przedstawionej przez pełnomocnika skarżącej przy zażaleniu wynika natomiast, że wniosek o wgląd do akt, o których mowa, pełnomocnik złożył w formie elektronicznej 30 grudnia 2020 r. (tj. w przeddzień upływu terminu wykonania zarządzenia Prezesa Trybunału), a także że po upływie zaledwie 12 minut od przesłania tego wniosku otrzymał on informację zwrotną od pracownika Biura Obsługi Interesantów Sądu Okręgowego o przekazaniu wniosku do rozpoznania w wydziale właściwym tego sądu.

Za prawidłowe należy zatem uznać zawarte w zaskarżonym postanowieniu ustalenie Trybunału, że skarżąca nie usunęła braku formalnego skargi konstytucyjnej w zakresie udokumentowania daty doręczenia jej orzeczenia ostatecznego.

2.2. Trybunał w obecnym składzie stwierdza również, że zarzuty zażalenia nie podważają drugiej z podstaw odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, dotyczącej niewskazania sposobu, w jaki konstytucyjne wolności lub prawa – wynikające z wzorców kontroli przywołanych we wniesionej skardze – zostały naruszone przez kwestionowane przepisy. Skarżąca nie podjęła polemiki z ustaleniami dotyczącymi zaistnienia tej podstawy odmowy; nie odniosła się w szczególności do przyjęcia przez Trybunał, że zarzuty skargi skierowała w istocie wobec aktu zastosowania prawa w jej sprawie. Skarżąca nie przedstawiła

tym samym argumentów, które Trybunał mógłby rozważyć na etapie rozpatrywania zażalenia.

Biorąc powyższe pod uwagę, Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.